

Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarından Türk Halk Oyunlarının Turistik Ürün Olarak Metalaşması; Kapadokya Türk Geceleri Örneği

Arif Nihat Samur, Sinan Göç, Aynur Topal

ÖZET

Somut olmayan kültürel miras unsurlarının tanımlanmasında "Folklor" ya da "Geleneksel Kültür" terimleri sıklıkla kullanılmaktadır. Geleneksel kültürün en önemli unsurlarından olan geleneksel halk dansları sahip olduğu zengin içerik sayesinde neredeyse her destinasyonda turistik ürün olarak en sık kullanılan unsurlardan biridir. Kapadokya Bölgesi'nde faaliyet gösteren toplam 7 kaya restoranda benzer şekilde Türk Halk Dansları Türk gecesi adı altında turistlere animasyon faaliyeti olarak sunulmaktadır. Araştırmada Kapadokya Bölgesi'nde faaliyet gösteren kaya restoranlarda, Türk gecesi adı altında sunulan somut olmayan kültürel miras unsurlarından biri olan Türk Halk Danslarının turistik bir ürün olarak kullanılmasının bu unsurların metalaşmasına ne ölçüde etki ettiği incelenmiştir. Çalışmada birçok somut olmayan kültürel miras unsurunu bir arada barındıran Türk halk danslarının aslına uygun olarak korunması hususunda gerekli özenin gösterilip gösterilmediği ve bir meta olarak kullanılıp kullanılmadığının ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışma konusunun derinlemesine bir biçimde incelenmesi ve yorumlanabilmesi için nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Veriler hem birincil hem de ikincil veriler kullanılarak toplanmıştır. İkincil verilerin toplanması literatür taraması yolu ile yapılmıştır. Birincil veriler ise derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak yapılan kayıtlar ve alınan notlar ile doğrudan çalışma alanında elde edilmiştir. Toplanan veriler tümden gelim yöntemi ile içerik analizine tabi tutulmuştur. Verilerin analizi sonucunda, kaya restoranlarda Türk gecelerinin aslına uygun olarak yapılmadığı, kıyafet, müzik ve diğer materyaller açısından gerekli özenin gösterilmediği görülmüştür. Ayrıca idare tarafından gerekli denetimlerin yapılmadığı gerek müşteriler gerekse rehber ve acenteler tarafından işletmelere yapılan baskıların ve işletmelerin ticari kaygılarının turistik ürün olarak halk oyunlarının metalaşmasına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelime: Metalaşma, Kültürel Miras, Türk Gecesi

Gönderilme Tarihi:22.01.2024; Kabul Tarihi:06.05.2024. Araştırma Makalesi

Commercialization of Intangible Cultural Heritage: Turkish Folk Dances as a Turistic Product; A Case of Cappadocia Turkish Nights

ABSTRACT

The terms "Folklore" or "Traditional Culture" are frequently used in the definition of intangible cultural heritage elements. Traditional folk dances, one of the most important elements of traditional culture, is one of the most frequently used elements as a touristic product in almost every destination thanks to its rich content. Similarly, in a total of 7 rock restaurants operating in the Cappadocia Region, Turkish Folk Dances are presented to tourists as an animation activity under the name of Turkish night. In this study, the extent to which the use of Turkish Folk Dances, one of the intangible cultural heritage elements presented under the name of Turkish night, as a touristic product in rock restaurants operating in the Cappadocia Region, affects the commodification of these elements is examined. In the study, it is aimed to reveal whether the Turkish folk dances, which contain many intangible cultural heritage elements together, are used as a commodity and whether the necessary care is taken to protect them in accordance with the original. Qualitative research method was chosen for in-depth examination and interpretation of the study subject. Data were collected using both primary and secondary data. Secondary data were collected through literature review. Primary data were obtained directly in the study area by using in-depth interview technique with the records and notes taken. The collected data were analysed using the deductive method.

Keywords: Commodification, Cultural Heritage, Turkish Night

Submitted:22.01.2024; Accepted:06.05.2024. Research Paper

Arif Nihat Samur*	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	0000-0001-8081-5231	asamur@nevsehir.edu.tr	Türkiye
Sinan Göç	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	0000-0002-5820-8571	sinangoc@hotmail.com	Türkiye
Aynur Topal	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	0000-0003-2764-954X	aynur.topal@ohu.edu.tr	Türkiye
*Sorumlu Yazar				

Giriş

Bir Yunan şairi olan Antipater of Sidon'un MÖ 130'da yazdığı ve Antik Yunan'a bir seyahat rehberi niteliğindeki dizelerinde tarihte ilk defa dünyanın 7 harikasını sıralamıştır. Bu liste UNESCO tarafından 1972 yılında Dünya Mirası Sözleşmesi imzalanana kadar kültür varlıklarının etiketlenmesi görevini üstlenmiştir.

İmzalanan bu sözleşmenin önemi bu dönemden sonra yapılan diğer kültürel sözleşmeler için referans ve model olmasıdır (Bandarin, 2015). Bilinirliği ulusal sınırları aşacak kadar istisnai olan, şimdiki ve gelecek nesiller için ortak öneme sahip olan kültürel veya doğal varlıkları nitelendiren "Olağanüstü Evrensel Değer" ifadesi UNESCO tarafından dünya mirası alanları için "Standart Değerlendirme Kriteri" haline gelmiştir (UNESCO, 2017). Dünya mirası listelerinin içerisine "Kültür" kavramının girmesi ise ancak 1993 yılında mümkün olmuştur. Somut kültürel mirasın korunması, diğer kültürel miras biçimlerinin korunmasına kıyasla daha uzun

bir geçmişe sahiptir. Bu büyük ölçüde, somut mirasın daha görünür olması ve genel olarak daha popüler bir çekiciliğe sahip olmasından kaynaklanmaktadır (Matsuura, 2008). Son olarak, 2003 yılında, UNESCO somut olmayan kültürel mirasın korunması için ayrı bir sözleşmeyi kabul etmiştir. Somut olmayan kültürel miras unsurlarının korunması için ilk bağlayıcı nitelikteki bu sözleşme 2006 yılında yürürlüğe girmiştir (Droste, 2011).

UNESCO'nun yapmış olduğu miras listeleri birçok film ve diziyeye ilham vermiştir. Dünya miras listesi ile ilgili bilgiler internete yüklenerek, 1996 yılında "World Heritage Review" yayınlanmaya başlamıştır. Son olarak Paris'teki "World Heritage Center" dünya mirası kavramını kitle turizmi için kullanmaya başlayınca artan ilgi dünya mirası kavramı ile turizm kavramının birlikte kullanılmasını ve dünya mirası listelerinin turizme etkilerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır (Dippon ve Moskaliuk, 2019).

Turistlerin tatil kararı vermesi, destinasyon tercihi, destinasyon deneyimi ve deneyim sonrası oluşan dönem bir destinasyon için bilinmesi ve iyi yönetilmesi gereken bir süreçtir. Deneyim sırasında somut olmayan kültürel miras unsurlarının (SOKÜM) turistik ürün olarak aslına uygun sunumu destinasyon imajına etki edebilecek ve destinasyonlara rekabet avantajı sağlayabilecektir (Giudici vd. 2013).

Doğal ve kültürel turizm; beklentileri doğala en yakın ve otantik deneyim yaşamak olan turistlere hitap eden faaliyetlerdir. Dolayısı ile bu turizm faaliyetlerine katılan turistler kendi yaşamları dışında gittikleri destinasyonlardaki yaşama belli bir süre adapte olarak özgün bir deneyim yaşamayı planlamaktadır. Turist için normal olan bu planlama turizmden kâr elde etmek isteyen yerel halkın ve işletmelerin yerel kültürü ticarete konu yaparak aslından ve doğallığından uzaklaştırarak bir nesne haline getirmesi ile sonuçlanabilmektedir. (Çuhadar ve Aksoy, 2022). SOKÜM unsurlarının belli özellikleri gereğinden fazla abartılarak sunulmaya ve bir süs unsuruna dönüştürülmeye başlanmaktadır. Bu durum da bu unsurların doğalına müdahale edilerek metalaşmasına dolayısı ile aslını kaybetmesine neden olabilmektedir (Aktürk, vd., 2019).

Bu çalışmada Kapadokya Bölgesinde faaliyet gösteren eski adı ile *kuzu yerleri* güncel adı ile *kaya restoran* olan mekanlarda sunulan Türk Gecelerinde halk danslarının, turistik bir ürün olarak aslının veya özgün halinin korunarak yapılıp yapılmadığının, turistik ürünlerin metalaştırılması yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca elde edilecek sonuç ile somut olmayan kültürel miras unsurlarının sürdürülebilirliğine ve kültür unsurlarının metalaşması konusunda literatüre katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Kültürel Miras ve Turizm

Kültür, bir milleti ya da bir grubu oluşturan bireyleri karakterize eden, üyeleri tarafından paylaşılan, onları diğer millet ya da gruplardan ayıran, toplumların davranışlarını yönlendiren, alışkanlıklar, bilgi birikimi, tutum, görüş ve düşüncelerden oluşan değerler ve inançlar dizisidir (Mulholland, 1991; Uygur ve Baykan, 2007). Kültürel miras ise ait olduğu toplumun geçmişinden gelen ve kuşaklar boyu süren, bugün yaşadıkları ile birleşerek gelecek nesillere aktarılan, gelenekler, anıtlar ve tüm birikimlerden oluşan faaliyetler, ifadeler ve davranışlar yelpazesidir (ICOMOS, 1967; UNESCO, 1972; Vecco, 2010). Kültürel Mirasın korunması çalışmalarının ilk aşamalarında sadece somut kültürel miras kavramı üzerinde durulurken somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin UNESCO Sözleşmesinden sonra kavram somut ve somut olmayan kültürel miras olmak üzere 2 ayrı kavram olarak incelenmeye başlanmıştır (UNESCO, 2003).

Somut kültürel miras tarihi binaları, alanları, geçmişten kalan mimari yapıları ifade ederken (Gültekin ve Uysal, 2018), somut olmayan kültürel miras; toplumların bir arada yaşamalarıyla beraber ortaya çıkan ortak uygulamalar, temsiller, ifadeler, bilgiler ve bunlara ilişkin araçlar, nesnelere, eserler ve kültürel mekânları ifade etmektedir. Kültürel Miras Sözleşmesi'nin 2(2) Maddesi, somut olmayan kültürel miras olarak adlandırılacak unsurları, gelenekler, performans sanatları; sosyal uygulamalar, ritüeller, bayram etkinlikleri, doğa ve evren ile ilgili bilgiler ve kutlamalar, geleneksel el işçiliği gibi bir kültürel bir gruba (bir köy, bir topluluk veya bir ulus) ait insanların bir arada yaşaması sonucunda ortaya çıkan unsurlar olarak sıralamıştır (UNESCO, 2003). Kültürel miras sözleşmesinde tanımlandığı şekliyle somut olmayan kültürel mirasın ortaya çıktığı alanlar, SOKÜM unsurlarını oluşturan, uygulayan ve koruyan toplulukların bu unsurları ekonomik bir meta olarak kullanmasına da izin verir. Dolayısıyla, somut olmayan kültürel miras ve bu mirastan türeyen belirli nesnelere ticarete konu olabilir. Bu nedenle SOKÜM unsurları yanında somut olmayan kültürel mirastan dolayı ortaya çıkan somut öğeler de korunmaktadır (Farah ve Tremolada, 2014).

Kültürel mirasın ticarete konu olduğu en önemli alan turizmdir. Çünkü kültür ve miras turizmin en önemli ana kaynaklarından biridir. Odak noktası bir nesilden diğerine geçen, bir başka deyişle geçmişten günümüze miras kalan unsurlar olan miras turizmi kültürel mirasın turizmde kullanım alanlarından biridir. Bireylerin kültürel ihtiyaçlarını tatmin etmek, yeni kültürler hakkında bilgi edinmek ve kültürel çekicilikleri görmek amacıyla katıldıkları kültürel turizm çeşitleri yine kültür ve mirasın turizm alanında kullanılması sonucunda ortaya çıkan turizm türlerindedir (Yıldız ve Derman, 2018). Kültür turizmi daha çok kentsel alanlarda modern yaşama sahip kültürlerle, çağdaş sanatlara ve müziğe yönelik seyahatleri içerirken, miras turizmi daha çok kırsal alanlar ve buralarda yaşayan kültürler, eski kalıntılar ve performanslarla ilgilenir (Timothy ve Nyaupane, 2009).

Metalaşma

Kendisinden önceki üretim tarzlarına kıyasla insan ve nesnelere daha fazla metaya dönüştürülebilme yeteneği sahip olması kapitalizm ve küreselleşmenin günümüzde çok fazla güçlenmesinin en önemli nedenlerindedir (Çuhadar ve Aksoy, 2022). Meta, sahip olduğu özellikler ile herhangi bir şekilde insanların eksikliğini hissettiği ihtiyaçlarını gideren, dışsal bir nesne ya da şeydir (Marx, 2003). Metalaşma ise belirli bir nesnenin veya sürecin piyasada geleneksel mübadeleye nasıl sunulduğunu anlatmak için kullanılan bir ifadedir. Aslında kavramın temeli Marx'ın kapitalizmin temelini iş gücünün ve çalışma kavramının kapitalist yaklaşım tarafından metaya dönüştürüldüğü fikrine dayanmaktadır. Kâr amaçlı bir faaliyet olarak kapitalizm,

geleneksel olarak, tüketiciler ve üreticiler arasında basit meta üretimi yapan araçlar olarak hareket eden tüccarlar ve tefeciler şeklinde var olmuştur. Kapitalist üretim tarzına özgü olan şey, üretim girdilerinin ve çıktılarının çoğunun yani metaların piyasadan sağlanmasıdır. Daha geniş bir ifade ile sistem her şeyi bir meta olarak görmekte, meta olmayan kaynakların ise yine metaya dönüştürülmesi mantığı ile işlemektedir (Stainton, 2019). Cohen (1988) metalaşmayı, nesne ve faaliyetlerin asıl olduğu durumlarından farklı olarak öncelikle mübadele değerleri açısından değerlendirilerek ticari bağlamda mal ve hizmetler olarak sınıflandırılması süreci olarak açıklamaktadır (Cohen, 1988). Metalaşma; bir öznenin bir nesneye dönüştürülmesidir (Radin ve Sunder, 2004).

Turizmde Metalaşma

Metalaşma günümüzde ekonomik değişim ve gelişmeleri nitelemenin yanında toplumsal değişim ve dönüşümleri açıklama konusunda da yeterli bir içeriğe sahiptir (Özkul ve Uçak, 2020). Nuryanti (1996) miras ve turizm arasındaki ilişkiyi tarihi ve modern değerlerin karşı karşıya gelmesi şeklinde nitelemiştir (Nuryentu, 1996). Bu iki sistem arasındaki temas ve potansiyel çatışma, miras unsurlarının turizm pazarında bir meta haline geldiğinde ve metalaşma sürecine giderek daha fazla dâhil edildiğinde ortaya çıkar (Cohen 1988). Yerel bir toplum için eski eser ve uygulamalar onlar için değerli bir kültürel mirası ifade ederken, turizm sistemi aynı uygulamaları ve eserleri, seyahat programlarında turistlere sunulan turistik ürün olarak görür. Ayrıca turistik ürünün değerinin ölçülmesi için geçerli kriter emek değeri ya da kullanım değeri değil, deneyimsel değerdir (Maccannell, 1998).

SOKÜM unsurlarının turizmin olumsuz etkilerinden korunması ve metalaştırılması arasındaki ilişki UNESCO'nun somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ilişkin sözleşme'nin yayımlandığı 2003 yılından sonra daha fazla tartışılmaya başlanmıştır (Su, 2018). Literatürdeki genel kanı turizmin kültürü bir metaya dönüştürdüğü, böylece yerel kültürün ve bölgedeki insan ilişkilerinin özgünlüğünün kaybolduğu ve sonuçta turizm olayının gerçekleştiği yerdeki kültürün değişime uğradığı yönündedir (George, 2010; Timothy ve Nyaupane, 2009). Örneğin somut olmayan kültürel ürün turistler için sahnelenirken, ürün ile bağlantılı bir başka ürünün satışını garanti altına almak için sahnelenen kültürel unsura ait olmayan ürünler eklenebilmektedir. Bu durum Mc Cannel'in (1973) belirttiği gibi hem yerel topluluk için hem de kültürel ya da miras turizmüne katılan turistler için de özgünlüğün yok olması anlamına gelmektedir. Çünkü otantik ve bozulmamış deneyimler arayan turistler sahte bir ürün ya da otantik olanın bir temsili ile karşılaşır. Yerel halk ise zamanla kültürel miras unsurunun aslını unutmakta ya da sahiplenmekten vazgeçerek daha fazla metalaşmaya yönelebilmektedir.

Başlangıçta destinasyonlara yaptığı ekonomik katkılara odaklanılan turizm faaliyetlerinin bir destinasyona ait SÖKÜM unsurlarını metalaştırdığına yönelik ilk çalışmalardan biri Greenwood (1977) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada yerel kültürün turistik bir çekicilik unsuru olarak kullanıldığında zamanla değişime uğrayarak yok olduğu, değişime uğrayan kültürün yerel halk için zamanla anlamını yitirdiği ve yerel halkın bu kültürel unsuru üretme hevesini kaybettiğini belirtmiştir. Greenwood, İspanyol-Bask kenti Fuenterrabia'da halkın katılımı ile yapılan Alarde ritüelinin kenti önemli bir turistik cazibe merkezi haline getirmek isteyen kent yetkileri tarafından günde iki defa düzenlenmeye başlanması üzerine halkın zamanla para karşılığında bile festivale katılmamasını, dahası turistlerin de festivale ilgisini kaybetmesini örnek olarak göstermiştir (Greenwood, 1977).

Cohen (1988) ise turizmin turizmin kültürü ve yerel halkın yaşam alanını bir nesne haline dönüştürerek metalaştırdığını, sahnelenmiş özgünlük sayesinde turistlerin otantik bir deneyim yaşamaya yönelik motivasyonunu yok ettiğini belirtmiştir (Cohen, 1988).

Shepherd (2002) kültürün turizm yoluyla metalaşmasının kültürel evrilme ve kültürel erozyon şeklinde 2 sonucundan bahsetmektedir. ‘Kültürel evrim’, turizmin gelişmesi ve sürdürülmesi için; turistlerden gelen talepleri de göz önünde bulundurarak kültürel unsurların aslına sadık kalarak yeniden canlandırılmasını ifade eder. Kültürel erozyon ise; geleneksel kültürün, ticari bir değer sistemine uyarlandıkça orijinal önemini yitiren bir metaya dönüştürülmesini ifade eder.

Kapadokya Bölgesi Türk Geceleri

Boş zamanın artması ve bu boş zamanın nitelikli olarak değerlendirilmesi isteği turizmin gelişmesine olumlu yönde katkı sağlamıştır. Çünkü turizmin kendisi bir serbest zaman faaliyetidir. Rekreasyon ise insanların yoğun çalışma temposu ve stres gibi olumsuzluklardan etkilenen bedensel ve ruhsal sağlığını yeniden kazanmak, korumak, devam ettirmek ve aynı zamanda zevk ve haz almak için tamamen gönüllü olarak katıldığı faaliyetlerdir (Karaküçük, 2014) Aslında turizm özel bir rekreasyon türüdür. Turistik işletmelerin ve destinasyonların turistlerin eğlence ihtiyaçlarını karşılamak için organize ettikleri faaliyetlerden birisi de animasyon faaliyetleridir (Hacıoğlu vd., 2017). Geleneksel halk danslarının turizm içerisinde rekreatif faaliyet olarak kullanımı da genellikle animasyon faaliyetleri içerisinde gerçekleşmektedir. Ülkemizin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde “Sıra Gecesi” adı altında düzenlenen bu faaliyetler, Akdeniz Bölgesindeki otellerde “Türk Gecesi” adı altında düzenlenmektedir. Kapadokya Bölgesinde ise halk oyunlarının rekreatif faaliyet olarak kullanıldığı animasyonlar eski adı ile “kuzu yeri” güncel adı ile kaya restoranlar olarak adlandırılan mekânlarda yine “Türk Gecesi” adı ile düzenlenmektedir (Buyruk vd., 2020).

Kapadokya bölgesinde Türk Geceleri adı altında halk oyunları gösterisi sunan toplam 8 restoran bulunmaktadır. Bu restoranlar Karakuş Restoran (Ürgüp), Halayhan Kaya Restoran (Uçhisar) Yemeni Restoran (Uçhisar), Yaşar Baba Restoran (Uçhisar), Harmandalı Restoran (Uçhisar), Evranos Restoran (Avanos), Altınocak Restoran (Avanos) ve Uranos Restoran (Avanos) dır. Bu restoranların ayırt edici özelliklerinin başında bölgeye özgü kayaya oyularak yapılmış mimariye sahip olmaları gelmektedir. Bu restoranlarda belli yörelere ait Türk Halk Dansları gösterilerinin yanı sıra, zenne, oryantal, mısır semahı gibi değişik dans gösterileri sahnelenmektedir. Gösteriyi izlemeye gelen müşterilere yiyecek içecek hizmeti de verilmektedir.

Araştırma Yöntemi

Türk Gecelerinin turistik ürün olarak metalaşmasını inceleyen çalışmalar ile ilgili literatürde herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle bu konunun derinlemesine bir biçimde incelenmesi ve yorumlanabilmesi için çalışma da nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Çalışma için verilerin toplanması sırasında hem birincil hem de ikincil verilerden yararlanılmıştır. İkincil verilerin toplanması literatür taraması yolu ile yapılmıştır. Birincil verilerin toplanması için de turizm gibi sosyal bilim araştırmalarında yaygın olarak kullanılan derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak kayıt ve alınan notlar ile doğrudan çalışma alanında elde edilmiştir (Lune ve Berg, 2017). Görüşme, insan ya da insan grubunun bir süreç/proje/program ile ilgili görüşlerini, algılarını ve düşüncelerini keşfetmek için kullanılan keşfedici bir tekniktir (Mack vd., 2005). Görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Sorular çalışanlara (4), işletmecilere (7), rehberlere (4) ve müşterilere (3) ayrı ayrı hazırlanmıştır. Ayrıca her katılımcının demografik özelliklerinin

belirlenmesine ilişkin sorulara da yer verilmiştir. Katılımcılara sorulan soruların yönlendirmeden uzak ve tarafsız olmasına özen gösterilmiş ve ayrıntılı anlatımı teşvik edecek biçimde hazırlanmıştır. Soruların hazırlanmasında benzer konuda çalışmaları bulunan ve konuda uzman 3 akademisyenin görüşlerine başvurulmuştur. Çalışma konusunun içeriği göz önüne alınarak, mesleki tecrübe ve tahsil düzeyinin verilecek cevaplara doğrudan etki edeceği düşünülerek örneklem seçim tekniği olarak olasılıklı olmayan örneklem türlerinden amaçlı örneklem olarak da adlandırılan kasıtlı örneklem tekniği seçilmiştir. Kasıtlı örneklem tekniğinde çalışmacının çalışmaya katılacak kişileri kendi tecrübesi ve düşüncelerine göre belirlemesi esastır (Vogt vd., 2012).

Görüşmelerin büyük çoğunluğu katılımcıların izinlerine başvurularak ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış sonrasında yazıya dökülmüştür. Görüşmeyi kabul eden toplam 21 Katılımcıdan üçü ses kaydının yapılmasına izin vermediğinden, bu üç katılımcının kayıtları görüşme sırasında not alınarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler tümden gelim yöntemi ile içerik analizine tabi tutulmuştur.

Bulgular

Demografik özelliklere ilişkin bulgular

YAŞ			CİNSİYET			MEDENİ DURUM			EĞİTİM DURUMU			HALK OYUNLARI EĞİTİMİ ALDIMI		
Özellik	Frekans	Yüzde	Özellik	Frekans	Yüzde	Özellik	Frekans	Yüzde	Özellik	Frekans	Yüzde	Özellik	Frekans	Yüzde
20 ve Altı	1	4,76	Kadın	9	42,85	Bekâr	7	33,33	İlkokul	1	4,76	Evet	15	71,42
21-30	10	47,60							Ortaokul	1	4,76			
31-40	4	19,04	Erkek	12	57,15	Evli	14	66,67	Lise	12	57,14	Hayır	6	28,58
41-50	4	19,04							Üniversite	6	28,57			
51-60	2	9,52							Lisansüstü	1	4,76			

Katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde büyük çoğunluğun 21-30 yaş aralığında olduğu (%52,36), 20 yaş altında sadece 1 katılımcının (% 4,76) olduğu görülmüştür. Katılımcılardan 12 kişinin erkek (% 57,15), 9 kişinin ise kadın (%42,85) olduğu görülmüştür. 14 kişinin evli (% 66,67) 7 kişinin bekâr (% 33,33) olduğu görülmüştür. Katılımcılardan 12 kişinin lise mezunu (% 57,14), 6 kişinin üniversite mezunu (% 28,57) 1 kişinin lisansüstü mezunu, 1 kişinin ilkökul mezunu (% 4,76) ve 1 kişinin de ortaokul mezunu (% 4,76) olduğu görülmüştür. 15 kişinin (% 71,42) daha önce halk oyunları eğitimi aldığı, 6 kişinin ise (% 28,58) daha önce bu konuda eğitimi olmadığı görülmüştür.

Verilerin Analizi

Katılımcılardan elde edilen veriler deşifre edilirken ve içerik analizine tabi tutulurken K1, K2,K3...K21 şeklinde kodlanmıştır. Katılımcılara ait tanımlayıcı veriler tablo 3.1.de sıralanmıştır.

Tablo 3.1. Katılımcı Listesi

Sıra No	Katılımcı	Yaşı	Cinsiyeti	Medeni Durumu	Eğitim Durumu	Katılımcı Sıfatı
1	K1	24	Erkek	Bekâr	Lise	Çalışan
2	K2	29	Erkek	Evli	Lisans Üstü	Çalışan
3	K3	39	Kadın	Evli	Lise	Müşteri
4	K4	20	Kadın	Bekâr	Lise	Çalışan
5	K5	35	Erkek	Evli	Lisans	Müşteri
6	K6	22	Kadın	Bekâr	Lise	Müşteri
7	K7	30	Erkek	Bekâr	Lise	Müşteri
8	K8	44	Erkek	Evli	Lisans	Rehber
9	K9	30	Kadın	Evli	Lisans	Rehber
10	K10	22	Kadın	Bekâr	Lise	Çalışan
11	K11	28	Erkek	Bekâr	Lisans	Çalışan
12	K12	38	Erkek	Evli	Lisans	İşletmeci
13	K13	26	Kadın	Bekâr	Lise	Çalışan
14	K14	31	Erkek	Evli	Lise	Çalışan
15	K15	56	Erkek	Bekâr	Ortaokul	İşletmeci
16	K16	27	Kadın	Evli	Lisans	Rehber
17	K17	29	Erkek	Evli	Lise	Çalışan
18	K18	41	Erkek	Evli	Lise	İşletmeci
19	K19	43	Kadın	Evli	Lise	İşletmeci
20	K20	59	Erkek	Evli	İlkokul	Çalışan
21	K21	23	Kadın	Bekâr	Lise	Çalışan

Çalışma sürecinde Kapadokya Bölgesinde faaliyet gösteren 5 kaya restoranda görev yapan ve halk oyunları gösterilerine katılan toplam 10 kişi ile görüşme sağlanmıştır. Görüşme yapılan kişilerin tamamı halk oyunları konusunda daha önce eğitim aldığını belirtmiştir. Katılımcı çalışanlardan 1 kişi (%10) halk oyunları gösterilerinin kültürel miras unsurlarını korumakta faydalı olduğunu belirtmiş, 2 kişi (%20) ise bu faaliyetlerin korumada faydası olduğunu ama yeterli olmadığını belirtmiştir. 7 kişi ise (%70) faaliyetlerin kültürel miras unsurlarına zarar verdiğini ve gerçeğini yansıtmadığını belirtmiştir. Bu kişilerden K2 gerekli denetimlerin yapılmamasının SOKÜM unsuru olan halk oyunlarının korunmasından çok değişmesine ve yok olmasına neden olduğunu belirtmiştir. K2 ye göre;

İşletmelerin halk oyunlarının korunması ya da kültürel unsur olarak yansıtılması gibi bir kaygıları yok. İşletmelerin en büyük amacı doğal olarak daha yüksek kâr elde etmek. Bunun içinde gösterilerin içeriğinden çok özellikle rehberlerin ve müşteri getiren seyahat acentelerinin memnuniyeti daha öncelikli. İdare tarafından da herhangi bir denetime tabi tutulmadıklarından kültürel mirasın korunmasını bırakın zarar vermeye başladı. Oyun aralarında yabancı müzik çalınıyor. Gösteri sonrasında burası diskoya dönüşüyor. Başka yöre kıyafetleri ile bir başka yörenin oyunları sahneleniyor. Dansçıların çoğu çocuk yaşta. Yıllardan beri bu işi yapıyorum ancak bir gün bile bir denetim olduğunu görmedim.

K4 ve K17 ise benzer şekilde, işletmelerin önceliğinin kâr etmek olduğunu, kültürel kaygının hiçbir zaman kâr etme kaygısından daha öncelikli tutulmadığını belirtmiştir. K4'e göre;

Yılın belki 1 ya da 2 günü gösteri yapmıyoruz. Kullandığımız kıyafetler çok kötü. Çalışma şartları iyi değil. Kullanılan müziklerin bazıları 4-5 farklı müziğin birleşmesinden oluşmuş. Orijinal değil. Kıyafetlerde müzikler gibi 2-3 yörenin birleşmesinden oluşmuş kıyafetler.

Geleneksel Kıyafetler ile ilgili gerekenin gösterilmediğini belirten K17'ye göre;

Giydiğimiz kıyafetler çok kötü ve alakasız. Geleneksel kıyafetler yerine modern kıyafetler kullanıyoruz. Çizme ile halay yöresi oynuyoruz. Neredeyse çıplak kıyafetler ile kızlar dans ediyor. Bizim kıyafet kültürümüzde çıplaklık yok. Kendi kültürümüzü çok yansıttığını düşünmüyorum.

Kaya restoranlarda çalışan dansçılardan K1 gösterilerin içeriğinin kültürel mirası korumadığı gibi giderek daha fazla zarar verdiğini belirtmiştir. K1'e göre;

Eskiden bu kaya restoranlarda derneklerde ya da kulüplerde yarışmalara katılan kişiler çalışırdı. Ankara'dan ve çevre illerden bu bölgeye gelen kişiler belli dönemlerde burada çalışırdı. Ancak o zamanlar ücretler yeterliydi. Ücretler azalınca bu kişiler gelmemeye başladı. Yarışmalarda kazanılan ciddiyet, burada sahneye de yansdı. Gösteriler daha ciddi, kıyafetler geleneksel ve müzikler canlı performans olurdu. İşin içine kâr girince herkes daha ucuza çalıştırılmaya başladı. Böyle olunca tecrübeli kişiler sektörden uzaklaştı. Daha genç ve tecrübesiz kişiler daha ucuza ve yeterli eğitim almadan çalıştırılmaya başladı. Böyle olunca yapılan iş aslından uzaklaştı ve sadece bir eğlence halini aldı.

Kültürel miras konusunda yeterli eğitim almadıklarını ve eğitimin gerekli olduğunu belirten kaya restoranı çalışanları K2'ye göre;

Kaya restoranlarda eğitim sadece danslar ile ilgilidir. Çoğu zaman dansların isimleri dahi öğretilmez. Oyunlara bir sıra numarası verilir. Birçok dansçı oyunların adını bilmez. Bu iş part-time bir iş. Geleceği yok. Bir meslek değil.

Çalışanların bu işi bir meslek olarak görmemeleri nedeniyle gerekli özeni göstermediklerini belirten K 21'e göre;

Gerekli özeni nasıl göstereceğimiz ya da hangi konulara dikkat edeceğimiz bize öğretilmedi. Burada çalışıp çalışmayacağınız işletmecinin iki dudağı arasındadır. Hiç birimizin sosyal güvencesi yok. Bu iş geçici bir iş dolayısı ile kendimizi geliştirecek ya da eğitimini almamızı gerektirecek bir ciddiyet ve güvence yok.

Çalışma kapsamında görüşülen toplam 4 işletmeciden tamamı faaliyetlerin kültürel mirasın korunmasına katkısının olduğunu belirterek, ticari kaygıların kültürel kaygıları geride bıraktığını belirtmişlerdir. İşletmecilerden 1'i (%25) halk oyunları eğitmeni olduğunu ve gerekli eğitimi aldığını, diğer 3 kişi (%75) halk oyunları eğitimi almadığını belirtmiştir. Çalışanlarına oyunlar ile ilgili işe başladıklarında eğitim verdiklerini beyan eden işletmeciler, bu eğitimin tecrübeli dansçılar tarafından verildiğini belirtmiştir. İşletmelerin hiçbirinde gösteriler öncesinde ya da gösteri sırasında oyun, kıyafet ya da ikramlar hakkında çalışanlara herhangi bir bilgilendirme yapılmadığı belirlenmiştir.

İşletmecilerden K12 işletmelerin faaliyetlerinin daha çok seyahat acentesi ve rehberlerin talepleri doğrultusunda oluşturulduğunu belirtmiştir. K12'ye göre;

Halk oyunlarının tanıtılması, Türk giyim kuşam kültürünün turistlere sunulması için Türk geceleri çok önemli. Bu bölgenin tek eğlence faaliyeti Türk geceleridir. Faaliyetlerin kültürel mirası koruduğunu düşünüyorum. Ancak sonuçta bizim işletmemiz kapıdan müşteri toplayamaz. Bize müşteri getirenler rehberler ve acenteler. Rehber memnun olmazsa bir başka restorana gider. Ya da siz daha yüksek fiyat isterseniz yine başka restorana gider. Dolayısı ile sizin müşterinizi elinizde tutmanız gerekiyor. Biz uzun bir süre restoranlarda Sema gösterileri de düzenledik. Bu gösteriler sırasında yiyecek-içecek servisi yapmadığımız gibi, salona içki şişesi bile sokmadık. Ancak bazı rehber ve acenteler bekleme ve izleme sırasında müşterilerin sıkıldığını belirterek içki servisi yapılması konusunda ısrar ettiler. Bunu kabul etmeyince sema gösterisi sırasında içki servisi yapan bir başka işletmeye gitmeye başladılar. Dolayısı ile biz kültürümüzü koruyalım derken müşteri kaybettik. Bu koruma ve duyarlılık sadece işletmelerin görevi değil. Bir bütün halinde korumaya duyarlı olunmalı.

İşletmelerin rehberlerin ve müşterilerin istekleri doğrultusunda faaliyet göstermek zorunda kaldığını belirten K15'e göre;

Türk geceleri bu bölgede uzun yıllardır yapılmakta. Bir dönem bu işletmelerde Mevlevi semahı yapılmaya başlandı. Rehberler sadece Sema gösterisi yapan işletmelere fazladan para vermemek için Türk gecelerinde de sema gösterisi yapılması için ısrar edince mecburen başladı. Başlarda bu işi yapan kişiler Konya'dan getirildi. Profesyonelce yapıldı. Eğitimler işin tasavvufuna uygun yapıldı. Ancak işin maliyeti çok arttı. Bu nedenle diğer dansçılara bu iş öğretildi. Canlı müzik kaldırıldı. Süre azaltıldı. Sonuçta ilk başta yapılan gösteri ile en son yapılan gösteri arasında dağlar kadar fark oldu.

İdarenin gösteriler, kıyafet ve müzik konusunda bir standart getirmesi gerektiğini belirten K18'e göre

Biz idareye kendi kendimizi defalarca şikâyet etmemize rağmen, idare tarafından hiçbir şey yapılmadı. Yıllarca aslı ile hiçbir ilgisi olmayan sema gösterileri yapıldı. İdarenin bu işe el atıp bir standart belirlemesi, denetimlerini sürekli yapması gerekir. Eğer her işletme kurallara uyarırsa bende uyarım. Ancak bu düzeni de idarenin sağlaması gerekir. Çünkü şu anda birçok işletmede yapılan halk oyunları gösterilerinin aslı ile arasında çok büyük farklar var.

Yaklaşık 25 yıldır işletmeci olduğunu belirten K19 artan maliyetlerin işletmeleri zor durumda bıraktığını belirtmiştir. K19'a göre;

Türk geceleri bu bölgede yıllardan beri yapılır. Bu bölgede Türk gecesini ilk yapan kişilerden biriyim. Eskiden yerleşik değildik. Yani gösteri isteyen gruplar nerede olursa biz oraya giderdik. Sonraları belli mekânlar kiralarak bu işi yapmaya başladık. Halk danslarının kültürümüzün tanıtımını yaptığını inanıyorum. Bölgeye gelen turistlerin tercih ettiği en önemli faaliyetlerden birisi Türk Geceleridir. Eskiden daha detaylı ve uzun süren gösteriler düzenledik. Örneğin aşuk-maşuk, köçek, zenne gibi gösteriler de sahnelerdik. Hem gösterinin içeriği hem de ikramlar daha fazlaydı. Ancak artan rekabet ve değişen müşteri portföyü bizi bazı konularda tasarruf yapmaya mecbur bıraktı. Eskiden canlı müzik yapılırdı. Şimdi CD ile yürütüyoruz. Buna bağlı olarak menüler ve gösterinin içeriği de değişti. Profesyonel çalışanlardan part-time çalışan personele dönmek zorunda kaldık. Bu da doğal olarak gösterinin içeriğini daralttı. Biz elimizden geldiği kadar işletmeleri ayakta tutmaya çalışıyoruz. Bazen gösterinin içeriği ve kalitesi doğal olarak azalıyor.

Görüşlerine başvuru alan 4 müşterinin 2'si (%50) gösterilerin içeriğinin tam olarak kültürümüzü yansıtmadığını belirtirken 2'si (%50) kısmen yansıttığını ancak gösterinin içeriğinde yabancı unsurların ve gerçekçi olmayan gösterilerin sunulduğunu belirtmiştir. K6'ya göre;

Gösteriler tam olarak bizim kültürümüzü yansıtmıyor. Dansçılar arasında görsel açıdan çok büyük farklılıklar var. Bazı kıyafetler diğerlerinden farklı. Kıyafetler eski ve yıpranmış. Kadın dansçıların bir gösterisinde dansçılar neredeyse çıplaktı. Kültürümüz de örtünme esastır. Ayrıca müzik çok gürültülü ve oyunlar ile uyumsuzdu. Türk gecesine gelme nedenimiz hesaplı olmasıydı. Ancak yiyecek ve içecekler çok kalitesiz ve azdı. Et kavurmayı dünyanın her yerinde yiyebilirsiniz. Ülkemize ait bir yemek verilebilirdi. Verdiğimiz ücretin karşılığını alamadık. İşletmelerin daha titiz davranması gerekir. Çalışanların sürekli bahşiş istemesi ve müşteriye zorlaması ülkemizi çok kötü tanıtıyor.

Gösteri içeriğinin kültürümüzü yansıttığını ancak daha özenli davranılması gerektiğini belirten K5'e göre;

Gösterinin bir Türk Gecesi olduğunu net bir şekilde hissediyorsunuz. Ancak bazı unsurların çıkarılması gerekir. Örneğin oryantal ve zenne Arap müziğiyle dans etti. Bu unsurlar zaten bize ait değil. Türk gecesinde Arap müziğinin çalınması doğru değil. Bunun yanında sadece dans üzerine kurgulanmış bir gösteri. Bir gelini kandırmaya çalışan bir erkek gösterisi izledik. Bu sadece turistleri güldürmek için yapılmış bir gösteri ancak sonuçta bizim kültürümüzde olmayan geleneklerimizi yansıtmayan bir tören ya da mizansen. Bu gösteriyi izleyen bir turistimizin bizim kültürümüz hakkında doğru şeyler düşünmesi mümkün değil

Kaya restoranlara müşteri getiren acentelere bağlı çalışan ve görüşüne başvuru alan toplam 3 rehber Türk Gecelerinin kültürümüzü tanıtmakta büyük fayda sağladığını, ancak eksikliklerin de çok fazla olduğunu belirtmişlerdir. Rehberlerden K8'e göre

Türk geceleri konsept olarak aslında tamda turistlerin hoşuna gidecek bir eğlence programı. Limitsiz içkinin olması turistleri cezbediyor. Ancak yapılan gösterinin içki içerken izlenecek bir aktivite olmaktan çıkması gerekiyor. Daha ciddi ve kuralları olan bir biçime sokulması gerekiyor. Ancak bunu işletmelerin tek başına yapması mümkün değil. Dansçıların çoğu ya çocuk yaşta ya da çok yaşlı. Birisi çok acemi birisi çok yorulmuş. Türk halk danslarının coşkusu birçok kez yüksek sesle bağırılarak verilmeye çalışılıyor. Turistin eğlendirilmesi bağırarak gürültü yapmakla olmaz. Bir zeybeğin sürekli bağırmasını bir düşünün. Ne kadar gerçekçi olur.

Seyahat acentelerinin de müşterilere karşı sorumlulukları olduğunu ve acentelerin ticari işletmeler olduğunu belirten K9'a göre;

Bu tür gösterilerin içeriğini çoğu kez müşterilerin talepleri belirliyor. Sonuçta acenteler bu işi kâr amaçlı yapıyor. Ancak işin içine kültür girdiğinde kültürün sürdürülebilirliğini sağlamak gerekir. Çünkü aslını kaybettiğçe kültürel miras çekiciliğini de kaybediyor. Bu konuda işletmelerin ve acentelerin iş birliği yapması gerekir.

Sonuç ve Öneriler

Aslında kültürel evrimi savunanlar; somut olmayan kültürel miras unsurlarının kültür turizmine konu olmasının yerel halkın bu unsurlara ilgisini artıracığı, dolayısı ile bu unsurlar ile kültürü oluşturan sosyal çevre arasındaki bağın güçlenmesine katkı sağlayacağını iddia etmiştir (McKean, 1989). Kapadokya bölgesindeki Türk gecelerinin gelişimi de bu iddiada belirtildiği şekilde oluşmuştur. K19'un belirttiği gibi başlarda küçük kiliselerde geleneksel kıyafetler ile başlayan gösteriler, giderek daha nitelikli ve ticari bir biçimde yapılmaya başlanmıştır. Ancak gösterilerin daha nitelikli hale gelmesi ve bir maddi değer yüklenmesi, Linkenin'in (1997) belirttiği gibi kültürün sahibi yerel halkın kültürel unsurlara verdiği değer azalmasına ve kültürel unsurların bir tüketim aracı olmasına neden olmaya başlamıştır (Linnekin, 1997). Yapılan görüşmelerde işletmelerin gösteri içeriklerinde kısaltma yapmaları, eski ve yıpranmış kıyafetler kullanmaları, canlı müzik yerine CD kullanmaya başlaması, kâr maksimizasyonu isteğini, dolayısı ile SOKÜM unsuru olan halk oyunlarının metalaştığını göstermektedir. Acenteler dolayısı ile rehberler ve müşterilerin talepleri doğrultusunda özünden çıkarılarak, aslına uygun olmayan eklemeler yapılan SOKÜM unsuru bir süre sonra kimliğin sahibi olan yerel halk tarafından tüketilen bir meta haline almıştır. Sema gösterisi sırasında sıkılarak içki isteyen müşteri Dean MacCannel'in "Kültürel olarak tüketen izleyici kitlesini" yansıtmaktadır. Yani aslında müşterilerin beklentilerinin kültürel unsura değil, eğlenceye ve içkiye daha yakın olduğunu göstermektedir. Bu beklentinin oluşmasında da satın alma aşamasında rehberler ve acenteler, gösteri öncesinde ve gösteri aşamasında ise işletmeler tarafından müşterilerin yeterince bilgilendirilmemesi etkili olmaktadır.

Her ne kadar kültürel unsurların güncellenmesinin kültürel unsurlara ilgiyi artırdığı düşünülmekte ise de bu güncellemenin sınırı önemlidir. Örneğin Trabzon yöresi sahneleyen bir kadın dansçının mini etek giymesi bir güncelleme olarak değerlendirilmemelidir. K3 ve K6'nın dikkat çektiği gibi kültürümüzde kadın ve erkeğin örtünmesi esas alınmış iken, kadın dansçıların gösteriler sırasında giymiş olduğu kıyafetlerin güncelleme olarak düşünülmesi mümkün değildir. Bu durum tam olarak bir kimlik kaybının ve kültürün bir meta olarak sergilendiğinin göstergesidir. Bu yozlaşma ile ilgili olarak asıl tehlikeli olan konu bu gün yozlaşmış ve aslından tamamen uzaklaşmış halk oyunları gösterilerinin gelecekte kültürün orijinal hali olarak algılanabileceğidir.

Halk oyunlarının bir turistik ürün olarak çekicilik unsuru olduğu kabul gören bir gerçektir. Ancak aslından uzaklaşmış ve bir metaya dönüşmüş halk oyunları kültürü tahrip eden ve yozlaştıran bir paradoks olarak ortaya çıkmaktadır. Bu paradoks ancak idare tarafından işletmelerde yapılacak sıkı denetimler ve ile ortadan kaldırılabilecektir.

Türk gecesi yapan kaya restoranlarda 1997 yılından bu yana yapılan sema gösterileri ile ilgili olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2008 yayınlanan bir genelge yayınlanarak genel bir çerçeve çizilmiş ve bu gösterilerin kültürümüze ve Mevleviliğin özüne uygun şekilde yapılması ile ilgili şartlar ortaya konulmuştur (KTB,2008). Gerekli özen gösterilmediği için söz konusu şartlar Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel müdürlüğünce 2013 yılında tekrar hatırlatılmıştır. Ancak gerekli denetimler yapılmadığı için sema gösterileri kaya restoranlarda aynı şekilde yapılmaya devam etmiştir (KTB, 2013). Söz konusu genelgenin yayınlanmasından 11 yıl sonra 2018 yılında il müdürlüklerince yapılan denetimler sonucunda kaya restoranlarda genelgede belirtilen şartları taşımadıklarından dolayı sema gösterisi yapılması yasaklanmış ve bir daha bu mekânlarda sema gösterisi yapılamamıştır.

Halk oyunları ile ilgili olarak gerek kıyafet gerek müzik ve gerekse mekânsal şartların idarece belirlenmesi ve uygulamanın yapılıp yapılmadığının her işletmede ayrı ayrı takip edilmesi sorunun çözümüne katkı sağlayacaktır.

Ayrıca bu işletmelerde çalışan dansçıların kültürel miras ile ilgili gerekli eğitimi almaları şartının getirilmesi, yabancı personel sayısının kontrol altına alınması, işletmelere danışmanlık yapacak kültürel miras uzmanlarının istihdamı gibi tedbirlerin alınması çalışanlar arasında kültürel miras duyarlılığının gelişmesini artıracaktır. Ayrıca idarenin işletmeler ile ortak çalışarak gerektiğinde halk eğitim merkezleri ya da üniversitelerin ilgili birimlerince, çalışanların kültürel miras konusunda eğitim almasının sağlanması kültürel miras bilincinin artmasına katkı sağlayacaktır. Bunun yanında rehberlik meslek örgütleri ve diğer paydaşların da bu çalışmalara dâhil edilmesi başarı oranının artmasına katkı sağlayacaktır.

Bunun yanında rehberlik eğitimi veren üniversitelerin ilgili birimleri ile ortak çalışarak rehberlik eğitimi alan üniversite öğrencilerinin kültürel miras unsurları ve metalaşma ile ilgili gerekli eğitimi lisans düzeyinde almalarının sağlanması sorunun rehberler ve acenteler açısından çözümüne katkı sağlayacaktır.

Kıyafetler ve müzik konusunda geleneksel kriterlerin belirlenerek standartların geliştirilmesi, işletmelerin kullanacağı materyal ve aksesuar şartlarının geleneksel unsurlar ile sınırlandırılması ve denetlenmesi geleneksel unsurların kullanımının artmasını sağlayacaktır.

Bu çalışma belli bir dönemde Kapadokya bölgesinde gerçekleştirilmiştir. Türk gecesi yapılan diğer bölgelerde de bu çalışmanın yapılması genelleme yapılabilmesine olanak sağlayacaktır.

Kaynakça

- Aktürk, S., Durak, S., & Arslan, T. V. (2019). Otantiklik ve Metalaşma Kavramlarının Turizmin Sürdürülebilirliği Çerçevesinde Taraklı ve Cumalıkızık Bölgeleri Üzerinden Okunması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2201-2215. doi:10.26466/opus.569837
- Bandarin, F. (2015). Sustainability in the World Heritage Convention: The making of a policy framework. M.-T. Albert, F. Bandarin, & A. P. Roders içinde, *Going Beyond Perceptions of Sustainability in Heritage Studies No. 2* (s. 35-46). Berlin: De Gruyter.
- Buyruk, L., Özen, İ. A., & Aydemir, D. A. (2020). Kapadokya'da Türk gecesi etkinliği sunan yeraltı restoran işletmelerinin menülerindeki geçmişten günümüze değişiklikler hakkında bir araştırma. Ş. Aydın, & Ö. Çoban içinde, *Gastronomi Turizminde Güncel Araştırmalar* (s. 2015). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Cohen, E. (1988). Authenticity and Commoditization. *Annals of Tourism Research*, 2(15), 371-386. doi:10.1016/0160-7383(88)90028-x
- Çuhadar, M., & Aksoy, S. I. (2022). Turizmde Metalaşmanın İzini Sürmek: İlgili Çalışmalar Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 5(2), 899-931. doi:10.33083/joghat.2022.175
- Dippon, P., & Moskaliuk, J. (2019). Sharing intangible cultural heritage: disparities of distribution. *Journal of Heritage Tourism*, 1-22. doi:10.1080/1743873X.2019.1682003
- Droste, B. v. (2011). The concept of outstanding universal value and its application "From the seven wonders of the ancient world to the 1,000 world heritage places today". *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, 1(1), 26-41. doi:10.1108/20441261111129915
- Ernestina Giudici, C. M., & Ramos, B. F. (2013). Is intangible cultural heritage able to promote sustainability in tourism? *International Journal of Quality and Service Sciences*, 5(1), 101-114. doi:10.1108/17566691311316275
- Farah, P. D., & Tremolada, R. (2014). Desirability of Commodification of Intangible Cultural Heritage: The Unsatisfying Role of Intellectual Property Rights. *Transnational Dispute Management*, 11(2), 1-13.

- George, E. W. (2010). Intangible cultural heritage, ownership, copyrights, and tourism. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 4(4), 376-388. doi:10.1108/17506181011081541
- Greenwood, D. J. (1977). Culture by the Pound: An Anthropological Perspective on Tourism as Cultural Commoditization. W. L. Smith içinde, *Host and Guests: The Anthropology of Tourism* (s. 129-138). Blackwell Publisher.
- Gültekin, N. T., & Uysal, M. (2018). Kültürel Miras Bilinci, Farkındalık ve Katılım: Taşkale Köyü Örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 32-65. doi:10.26466/opus.446272
- Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A., & Dinç, Y. (2017). *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi; Örnek Animasyon Uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- ICOMOS. (1967). *Quito Normları: Sanatsal ve Mimari Değeri olan Anıt ve Arazilerin Korunması ve Kullanımına İlişkin Toplantı Raporu*. Charenton-le-Pont, France: ICOMOS.
- Karaküçük, S. (2014). *Rekreasyon; Boş Zamanları Değerlendirme Geliştirilmiş 7. Baskı*. Ankara: Bahar Kitapevi.
- Bakanlığı, K. v. (2013, Haziran 6). <https://teftis.ktb.gov.tr/> . <https://teftis.ktb.gov.tr/> : <https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/44706,06-haziran-2013-sayili-yazi.pdf?0> adresinden alındı
- Bakanlığı, K. v. (2023, Kasım 23). <https://teftis.ktb.gov.tr/>. <https://teftis.ktb.gov.tr/>: <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-14823/mevlevilik-ve-sema-torenleri-hakkinda-genelge.html> adresinden alındı
- Linnekin, J. (1997). Consuming Cultures: Tourism and the Commoditization of Cultural Identity in the Island Pacific. R. Wood, & M. Picard içinde, *Tourism, Ethnicity, and the State in Asian and Pacific Societies*. (s. 215-250). Honolulu: University Of Hawai. doi:10.1515/9780824865252-009
- Lune, H., & Berg, B. L. (2017). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences Ninth Edition Global Edition*. Essex: Pearson.
- Maccannell, D. (1998). *The Tourist; A new theory of the leisure class*. Los Angeles: University Of California Press.
- Mack, N., Woodsong, C., Queen, K. M., Guest, G., & Namey, E. (2005). *Qualitative Research Methods: A Data Colletor's Field Guide*. North Carolina: USAİD.
- Marx, K. (2003). Kapital: Kapitalist Üretimin Eleştirel Bir Tahlili. *Çeviren Alaattin Bilgili*. Ankara: Eriş Yayınları.
- Matsuura, K. (2008). *WORLD HERITAGEA Personal Reflection bythe Director-General of UNESCO*. New York: UNESCO.
- McKean, P. (1989). Toward a Theoretical Analysis of Tourism: Economic Dualism and Cultural Involution in Bali'. V. Smith içinde, *Hosts and Guests: The Anthropology of Tourism* (s. 119-136). Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Press.
- Mulholland, J. (1991). *The language of negotiation*. London: Routledge.
- Nuryentu, W. (1996). Heritage and Postmodern Tourism. *Annalr of Tourirm Research*, 23(2), 249-260. doi:10.1016/0160-7383(95)00062-3
- Özkul, M., & Uçak, E. Y. (2020). Tüketim Toplumunda Meta-Marka Bağımlılığının Görünümleri. *Vizyoner Dergisi*, 11(20), 596-613. doi:10.21076/vizyoner.663860
- Radın, M. J., & Sunder, M. (2004). The Subject and Object of Commodification. *Public Law & Legal Theory Working Paper Series*, 11(97), 97-110.
- Stainton, H. (2019). *TEFL Tourism Principles, Commodification and the Sustainability of Teaching English as a Foreign Language*. Oxfordshire UK: CABI.
- Su, J. (2018). Understanding the changing Intangible Cultural Heritage in tourism commodification: the music players' perspective from Lijiang, China. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 1-22. doi:10.1080/14766825.2018.1427102
- Timothy, D. J., & Nyaupane, G. P. (2009). *Cultural Heritage and Tourism in the Developing World A regional perspective*. London: Routledge.
- UNESCO. (1972). *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*. Paris: UNESCO.
- UNESCO. (2003). *The Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. Paris France: UNESCO.
- UNESCO. (2017). *Operational guidelines for the implementation of the World Heritage convention*. New York: UNESCO. Ocak 30/01/2023, 2023 tarihinde <https://whc.unesco.org/en/guidelines/> adresinden alındı

- Uyur, S. M., & Baykan, E. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(30), 31-49.
- Vecco, M. (2010). A definition of cultural heritage: From the tangible to the intangible. *Journal of Cultural Heritage*, 11(3), 321-324. doi:10.1016/j.culher.2010.01.006
- Vogt, W. P., Gardner, D. C., & Haefele, L. M. (2012). *When to Use What Research Design*. New York: Guilford Press.
- Yıldız, S., & Derman, E. (2018). Kültürel Miras: UNESCO Dünya Miras Listesi Türkiye Örneği. *INTERNATIONAL CONGRESS ON CULTURAL HERITAGE AND TOURISM*. Konya Turkey: Selçuk Üniversitesi.

Etik Kurul Kararı ile ilgili beyan

Araştırmanız etik kurul **izni gerektiriyorsa**, aşağıdaki bilgileri doldurunuz.

Lütfen beyanı yaptığınızı belirtmek için kutucuğu işaretleyin.	☒ Yazar(lar) Beyanı: Bu çalışmanın yazarı(ları) olarak, insan katılımcıların yer aldığı çalışmalarda gerçekleştirilen tüm prosedürlerin, kurumsal ve/veya ulusal araştırma komitesinin etik standartlarına ve 1964 Helsinki bildirgesine ve daha sonraki değişikliklerine veya karşılaştırılabilir etik standartlara uygun olduğunu beyan ederim(iz).
--	---

Etik kurul kararı veren kurum	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
-------------------------------	--

Etik kurul karar tarihi	27.09.2023
-------------------------	------------

Etik kurul karar sayı no	2023.11.264
--------------------------	-------------

Araştırmanız etik kurul **izni gerektirmiyorsa**, nedenini aşağıdaki seçeneklerden birini tercih ederek belirtiniz.

Bu çalışmanın yöntemi için etik kurul izni gerekmemektedir.

Bu çalışmadaki veri toplama süreci 1 Ocak 2020 tarihinden önce gerçekleşmiştir.

Yazar Katkısına İlişkin Bilgi

Yazar(lar) beyanı	☒ Bu çalışmadaki bulunan yazarların katkı oranlarının aşağıda belirtilen şekilde olduğunu beyan ederim(iz).
-------------------	---

1. Yazar katkı oranı	40
----------------------	----

2. Yazar katkı oranı (gerekliyse)	30
-----------------------------------	----

3. Yazar katkı oranı (gerekliyse)	30
-----------------------------------	----

Aşağıya satır ekleyerek, gerektiği kadar ekleme yapabilirsiniz.
Yazarların toplam katkı oranının %100 olması gerekmektedir.